

То што данас имамо, захваљујући КоБСОН-у, представља велико благо

У Народној библиотеци Србије одржана је Конференција за штампу на којој су новинари упознати са ефектима улагања у КоБСОН. На конференцији су говорили Министар за науку и заштиту животне средине *др Александар Поповић*, ректор Универзитета у Нишу проф. *др Градимир Миловановић*, директор Народне библиотеке Србије *Сретен Угричић* и начелница Одељења за научне информације Народне библиотеке Србије *мр Биљана Косановић*.

Отварајући скуп, С. Угричић је поздравио присутне и констатовао да је КоБСОН значајан не само за библиотеке, него за комплетну науку Србије, и додао:

- Ово је посао који се ради у потпуности по светским стандардима и равноправно нас ук-

ључује у међународну заједницу.

Захваљујући том пројекту у прилици смо да имамо директан приступ најквалитетнијим научним информацијама онако како је то доступно универзитетима најбогатијих земаља света, као што су Оксфорд, Кембриџ, Хајделберг, Сорбона, Јејл итд.

Уколико би само једна библиотека у Србији купила по један примерак једног часописа од 13.700 колико их има у овој бази, то би било немогуће да се стави на полице, а цена тих часописа у природној форми би била више десетина милиона еура, и била би доступна само у тој хард копији.

На овај начин ми имамо приступ свим часописима у пуном тексту у највећој мери у свим библиотекама, свим истраживачима широм Србије.

У овом броју: Међународна сарадња: **COBISS** добио међународно признање (5) * Научни скупови: Економска улога библиотека у савременом друштву (8) * Реч стручњака: Огроман значај за развој Србије (Други део) (11) * Универзитет и библиотека: Универзитетске библиотеке морају да буду интегрални делови универзитета (13) * Свет и ми: Ако библиотеке нису добро финансиране, штене последице ће имати цела земља (15) * Трибина корисника: Библиотека је један од храмова науке (20)

С лева на десно: мр Биљана Косановић, Срејен Узричић, министар др. Александар Поповић и проф. др Градимир Миљановић

Најнаметније искористићени новац у науци

Министар Александар Поповић је у свом излагању рекао:

- Ако државна врховна власти у науци заиста, ефикасно постоје нека средства која су искористићени на развоју, а не чак, добру или макар неке добар начин.

Ако ће државна врховна власти, онда је врховна количина новца који држава преко Министарства за науку и заштиту животне средине издваја за набавку часописа у електронској форми преко система КОБСОН, а чији је идејни творац и идеолог госпођа Биљана Косановић најнаметније искористићени новац у науци.

Ја се као истраживач седам времена последње деценије

прошлог века када би свако од нас ко је путовао у иностранство добијао задатак да нађе једну универзитетску библиотеку, да у њој проведе један дан, да набави и ископира све могуће чланке за себе, али и за своје пријатеље истраживаче.

Та времена су, на сву срећу, прошла. Прошла су захваљујући техничкој организацији унутар Народне библиотеке Србије, одличној организацији целог конзорцијума и захваљујући копачно количини новца који држава данас у ту намену издваја, а ту количину ћемо с временом и повећавати.

Данас је истраживачима у Србији који су на академској интернет мрежи, практично потпуно свеједно да ли су у Београду, Нишу, Крагујевцу, Новом Саду или Косовској Митровици, или су, рецимо, на Колумбији, Кембриџу, Оксфорду или Хар-

варду. Приступ базама података је готово исти.

Људи који су из науке могу боље да кажу колико је битно знати шта се у свету ради. Захваљујући овом систему, ми практично 80% часописа који имају импакт фактор, који су класификовани у систему најзначајнијих светских часописа, можемо да читамо у својим лабораторијама, у својим кабинетима, најновије бројеве тих часописа и да будемо потпуно у току са оним што се ради у свету.

Тако смо онда у стању и да вреднујемо и сопствене резултате, и да планирамо сопствена истраживања.

Ми међу тим часописима имамо само три које свет признаје као оне који имају неки утицај на светско научно мишљење. То је мало и то не изражава реалну снагу српске науке.

Због тога ће Министарство

покренути у току децембра једну акцију где би практично из сваке области направили оперативни план како да барем један часопис који се издаје у Србији у неком разумном року од две-три године доспе на ту листу.

Људи који су из науке, могу боље да кажу колико је битно знати шта се у свету ради.

Захваљујући овом систему, ми практично 80% часописа који имају импакт фактор, који су класификовани у систему најзначајнијих светских часописа, можемо да читамо у својим лабораторијама и кабинетима...

Мислим да је много више од чињенице да имамо само три часописа, и то је последица наше организованости и неорганизованости, а много мање последица реалног квалитета. Србија може боље, и Србија ће за неко време по том питању стајати много боље.

Имамо скоро све што је релевантно у науци

Др Миловановић подсећа да Србија данас први пут у својој историји има на располагању оволико часописа препознатљивих у свету и да може да се са било ког места приступи тим базама података, исто онако као што се то ради у целој Европи, у целом свету, у развијеним земљама.

- Оно што се односи на наше часописе, удруживањем и

сједињавањем неких часописа, могло би да се дође до њиховог већег квалитета који би могли да буду конкуренција на светском тржишту, тим пре што наши аутори заиста у неким областима утичу на развој научне мисли у свету објављујући своје радове у водећим светским часописима.

Тако се 60-70% наших научних радова из области природних наука штампана у иностраним часописима.

Ти њихови радови могу да се прате кроз ове публикације и да се на одговарајући начин рангирају.

Чињеница је да сви ми који смо навикли на претраживање, на научни рад током низа година, тамо негде 70-тих година па и касније чак док још није било фотокотир апарата, одлазили у неку страну библиотеку и претисивали главне ствари, а онда су дошле фотокотирне машине па смо припремајући се за пут, месец дана пре тога претраживали разне реферативне часописе у којима се реферишу радови, да би смо тражили њихове оригинале у библиотекама и онда их копирали и доносили хрпу материјала.

Ово што данас имамо, то је благо, и треба да купимо још пар база и тада би имали комплетан увид у све што је релевантно. Нигде су свету није све комплетно, и неким највећим светским библиотекама недостају неки часописи у хард копији, али ми са овим имамо добре ресурсе где млади истраживачи могу да се на квалитетан начин образују и да прате шта се у свету догађа и да пласирају своје резултате.

То је велики успех, и сајт који егзистира у Народној библиотеци Србије заиста је добро урађен. Он је једноставно на-

рављен са одличним начином за претраживање, а то је врло важно – да буде једноставан за претраживање и за оне људе који се мање разумеју у информатику.

Начин на који се данас приступа тим базама података представља благо на које наша наука може да рачуна и у перспективи.

Пројекат треба да подржи и Министарство просвете

Мр Биљана Косановић је подсетила да је конзорцијум КОБСОН настао је крајем 2001. као последица тога што је схваћено да ће библиотеке ако обједињено наступе и то на два фронта (према издавачима-продавцима и према својим финансијерима), имати више шансе на успех.

- Конзорцијум су формирале све 4 универзитетске библиотеке у Србији, библиотека Матице српске, Библиотека САНУ и Народна библиотека Србије и од тада заједно радимо, покушавајући да унапредимо читав овај пројекат.

Основни циљ нашег удруживања је набавка што већег броја страних научних часописа и то тако да сви истраживачи у Србији, са целе територије, имају подједнаке услове за приступ информацијама.

Поред тога што преговарамо са издавачима и финансијерима, пуно труда улажемо и у конфор наших корисника.

Истраживач, било да ради у Србији или било где у свету, данас нема времена да лута и да тражи информације. Он жели да информације има одмах на свом радном месту или код своје куће (што је жеља све већег броја наших истраживача), и сматрамо да је наш задатак да им то и обезбедимо.

Један од такође важних задатака Конзорцијума је и то да видимо колико се ти претплаћени извори користе, јер држава преко Министарства за науку и заштиту животне средине пуно улаже у све ово. То за сада радимо тако што пратимо тзв. пасивно коришћење, тј. пратимо колико се чланака из Србије преузме од тих претплаћених сервиса.

У наредном периоду ћемо уложити напор да испратимо и тзв. активно коришћење, колико се та литература заиста користи, односно колико се цитира.

Сада целокупну претплату финансира Министарство за науку и заштиту животне средине, а моје је мишљење да би део финансирања морало да преузме и Министарство просвете и спорта, зато што је највећи број наших корисника ипак долази са Универзитета.

За неке наше часописе се пезна

Одговарајући на питања новинара, мр Косановић је рекла да се претплаћујемо на часописе у електронској форми, а они часописи којих нема у електронској форми, претплаћују се у папирној форми, али опет централизовано. Таквих часописа који се купују у папирној форми има око 400. Тако се избегава дуплирање у набавци наслова.

Такав часопис стоји у библиотеци где је најприродније да буде стациониран, али сви у Србији знају да тај часопис постоји и где је лоциран, како би могли до њега да дођу.

Такође је саопштила да ће бити дигитализовани и наши часописи.

У овом тренутку преко КоБСООН-а су доступна 62 научна часописа из Србије, али има си-

гурно и доста оних за које се не зна, јер су скривени по веб-сајтовима појединих институција.

- Наши први задатак је да сви ти часописи буду доступни са једног места.

Наш циљ је промовисање српског научног издаваштва

Др Поповић је истакао да имамо знатан број научних часописа у Србији који се преклапају, а има их и више него што би требало да их буде.

- До 15. децембра ћемо имати тачан увид у стање, јер нам је то битно из два разлога. Прво, битно нам је због финансирања јер ћемо најбоље много више финансирати него до сада, а они најлошији више неће бити финансирани.

Верујемо да смо ми зрели (у поређењу са неким земљама у окружењу са којима можемо да се поредимо по броју научних радова објављених у међународно признатим часописима који не излазе у овој земљи) да имамо 10-15 пристојних научних часописа који ће бити признати у свету.

За оне часописе које ми финансирамо тражићемо потпуну отвореност према Народној библиотеци.

Наш циљ је да генерално промовишемо српско научно издаваштво. Верујемо да смо ми зрели (у поређењу са неким земљама у окружењу са којима мо-

жемо да се поредимо по броју научних радова објављених у међународно признатим часописима који не излазе у овој земљи), да имамо 10-15 пристојних научних часописа који ће бити признати и у свету.

То је првенствено ствар организације и концентрације квалитета.

И у друштвеним и хуманистичким наукама има простора за напредак. Око 40-так часописа из наше земље размењујемо са иностранством, што значи да они имају признат утицај у науци.

Важно је да КоБСООН постоји

На питање како успевамо да дођемо до тако значајних база, С. Угричић одговара:

- Како ми постижемо да толико квалитетних и бројних информација добијемо за релативно заиста мале паре? То је могуће јер наступамо заједно, и тако што смо чланови међународних конзорцијума који интернационално наступају према иностраним добављачима. На тај начин успевамо да снизимо ипаче ужасно високе цене база.

Истовремено, ми се стално пењемо на листи нивоа искористености база података, што нам омогућава бољу преговарачку позицију.

Зато је важно да КоБСООН постоји и ми помепутим тактикама постижемо с једне стране уштеде, а са друге стране вршимо реалне продоре у доступност тих информација светског квалитета. То је суштина КоБСООН-а.

На крају, др Поповић је наговестио да ћемо до 2006. да имамо развучену академску мрежу до сваке зграде у Србији у којој се људи баве науком.